

ARALASH JUN MATOLARIGA EKOLOGIK TOZA ISHLOV BERISH TEKNOLOGIYALARI

Buxoro muhandislik-texnologiya instituti

“Yengil sanoati muhandisligi
va dizayni” kafedrası tayanch doktoranti

Azimova Gulnigin Adizovna

Annotatsiya: . Junning qo'shimcha mahsulotlari materiallar ishlab chiqarish uchun ishlatiladi va to'qimachilik bo'lmagan ilovalarda ham qo'llaniladi.

Абстрактный: Побочные продукты шерсти используются для производства материалов, а также в нетекстильных отраслях.

Abstract: Wool by-products are used to produce materials and are also used in non-textile applications.

Kalit so'zlar: Jun tolasi, tabiiy matolar, namlik, kavuchu, brend maxsulotlar, ekologik toza kiyimlar.

Key words: wool fiber, natural fabrics, humidity, kavuchu, brand products, environmentally friendly clothes.

Ключевые слова: шерстяное волокно, натуральные ткани, влажность, кавучу, брендовая продукция, экологически чистая одежда.

Jun tolasi ishlab chiqarish yilida bir million tonnadan ortiqni tashkil etadi. Ishlab chiqarishning bunday tezligida dunyoda mavjud bo'lgan jun materiallari miqdori juda katta va bu jun materiallarini barqaror tarzda yo'q qilish masalasiga olib keladi. Atrof-muhitga ta'sirini kamaytirish uchun jun materiallardan foydalanishga urinishda qayta ishlash juda samarali jarayondir. Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan belgilangan 17 ta barqaror rivojlanish maqsadlariga ko'ra, mas'uliyatli iste'mol va ishlab chiqarish, quruqlikdagi hayot va suv ostidagi hayot maqsadlari to'qimachilik va moda sanoatiga ta'sir qiladi. Qayta ishlash ushbu uchta maqsadga erishishning samarali usuli hisoblanadi.

Zavodlar tomonidan turli hayvonlarning junidan foydalanish ishlab chiqarilgan kiyim uchun turli xil xususiyatlarni beradi. Ammo jun mahsulotlarining umumiy xususiyatlari har bir kishiga yaxshi ma'lum: issiqlikni saqlash qobiliyati, gijimlanishi.

Qo'ylar soni yetakchi bo'lgan zamonaviy mamlakatlar - Xitoy, Avstraliya, Hindiston, Buyuk Britaniya, Yangi Zelandiya va Sudan. Ushbu sanoat Rossiya, Turkiya, Ispaniya, Marokash, Braziliya va boshqa ba'zi mamlakatlarda ham mashhur.

Tuzilishi va tarkibi tufayli jun tanani haddan tashqari qizib ketmasdan, teridan ortiqcha namlikni so'rib, olib tashlamasdan quruq va issiq ushlab turadi. Paxta ajoyib tabiiy materialdir. Ammo jundan farqli o'laroq, u terdan tezda namlanadi va terini sovuta boshlaydi. Jun quruq holda namlikni yutadi. Jun o'z vaznining 35% gacha namlikni yuta oladi!

Kimyoviy tarkibidagi jun oqsil - keratin bo'lib, zararli bakteriyalar va mikroorganizmlarning ko'payishini oldini oladi. Elyaflar ham hasharotlardan qo'rqmaydi: ular sirtida paydo bo'ladigan tabiiy kovuchu tomonidan qaytariladi

Jun biroz elektrlashtirilgan va changni o'ziga tortmaydi, u uzoq vaqt toza bo'lib qolishi mumkin. Jun tuklari, shuningdek, quyida ko'rib chiqiladigan o'z-o'zini tozalash uchun maxsus qobiliyatga ega bo'lib, ularning qobiqli tuzilishi va bir xil lanolin tufayli. Bu xususiyat tufayli jun mahsulotlariga g'amxo'rlik qilish nisbatan oddiy

Junni qayta ishlash natijasi juda yaxshi natijaga erishdi va 2019 yildan boshlab har yili 70 000 metrik tonnaga yaqin jun qayta ishlanmoqda. Italiya, Hindiston va Xitoy qayta ishlangan junning asosiy ishlab chiqarish markazlari hisoblanadi. Junni qayta ishlash jarayoni 1813 yilda Buyuk Britaniyaning Batli shahrida janob Benjamin Lou tomonidan boshlangan va keyin u Italiyaning Prato va Hindistonning Panipat shahrida keng miqyosda ishlab chiqarilgan. Qayta ishlangan jun matolar, kompozitlar va kiyim-kechaklarda juda yaxshi qo'llanilgan. Junni qayta ishlash jarayoni, ishlab chiqarilgan qayta ishlangan jun mahsulotlarining xususiyatlari, qayta ishlandi. Jun mahsulotlarini qo'llash, qayta ishlangan junning kelajakdagi ko'lami bo'yicha amalga oshirilgan ishlarga e'tibor qaratildi. Qayta ishlangan jun turli xil ilovalarni topdi. Tadqiqotchilar ma'lum darajada qayta ishlangan jun tolasi, ip va matolarning xususiyatlarini

o'rganishdi. Qayta ishlangan junning xususiyatlari, o'tkazilgan tadqiqotlar bo'yicha tafsilotlari keltirilgan. Noto'qima va kompozitlar qayta ishlangan jundan qilingan. Junning qo'shimcha mahsulotlari materiallar ishlab chiqarish uchun ishlatiladi va to'qimachilik bo'lmagan ilovalarda ham qo'llaniladi. Qayta ishlangan junning qo'llanilishi ko'rsatilgan. Qayta ishlangan da'vo standarti, global qayta ishlangan standart va boshqalar kabi jun uchun qayta ishlangan standartlar, shuningdek, junni yanada barqaror tarzda ishlatishga qaratilgan. Junni qayta ishlash, ishlab chiqarish jarayonlarida standartlardan foydalanish ko'lami, qayta ishlashda barqaror jarayonlar, zarur qayta ishlangan materiallar tarkibi, qayta ishlangan mahsulotlarning kimyoviy va ijtimoiy talablari, qayta ishlangan materiallarning kelib chiqishi turlarini himoya qilish, qayta ishlangan material ishlab chiqarish hududi, korporativ brend. Yorliqlarni olib tashlash muhokama qilinadi.

Qayta ishlangan jun ishlab chiqarishda barqaror va ekologik iz ko'rib chiqiladi. Qayta ishlangan junning LCA bo'yicha turli xil tadqiqotlar keltirilgan. Yetakchi brendlar qayta ishlangan jun mahsulotlarini qo'llash orqali yanada mas'uliyatli va ekologik toza bo'lishga harakat qilishdi. Ralph Lauren va Target kabi brendlar ishlab chiqarish uchun qayta ishlangan jundan foydalanish majburiyatini oldilar. Ushbu ishda ushbu brendlar va ularning qayta ishlangan jun asosidagi kiyim-kechak ishlab chiqarish ko'lami bo'yicha tadqiqotlar ham olib borilmoqda.

Shuningdek, qayta ishlangan junni kelajakda foydalanish ko'lami ham ko'rsatilgan. Ko'proq qiymat qo'shish, foydalanishning yangi yo'llarini aniqlash, qayta ishlangan junga xos standartlarni ishlab chiqish, iste'molchilarning xabardorligini oshirish va qayta ishlangan jun tolalarini ishlatishni yaxshilashga hukumatning aralashuvi ko'rib chiqiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Olimboyev E., Davirov Sh., O'zbekiston to'qimachilik sanoati mahsulotlari va ularni ishlab chiqarish texnologiyasi, T., 2002
2. R.X. MAQSUDOV, I.S. HAYITOV "To'qimachilik tarixi" T., 2005y

3. Abduraxmanova SH.R. “O’zbekistonda to’qimachilik sanoati raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari” xalqaro jurnali F.,2023y
4. I.R.Azizov., D.G.Aliyeva., H.Parpiyev., “To’qimachilik attorlik mahsulotlari texnologiyasi va jihozlari” Kasb-hunar kollejlari uchun o’quv qo’llanma. T., 2013y
- 5.Oqilov Dilshod. Jun tolalarining ekologik toza ishlov berish texnologiyalari. Dissertatsiya ishi. 2002y.